

Glas

Glasilo SZDL za Gorenjsko

Gorenjske

Izdaja: Gorenjski tisk / Ureja:
Uredniški odbor / Odgovorni
urednik: Slavko Beznik
Telef. uredništva 475 — uprave 476
Tekoči račun pri Komunalni banki
Kranj št. 61-KB-1-Z-135 / Izhaja v
ponedeljek in petek / Naročnina:
letna 600, pollet. 300, mesečna 50 din

Misli ob proslavi stavke

Mirko Zlatnar

Nedvomno je, da je delavsko gibanje tridesetih let z velikimi stavkami in družbenimi razrednimi manifestacijami ubranilo osnovne da in iznanilo, da je delavski razred in oznanilo, da je delavski razred stopil v leta svoje politične zrelosti. Pomenilo pa je še mnogo več. Razkrit je bil brezobziren in izkoriščevalski značaj buržoazije v odnosu do vseh plasti delovnega ljudstva. S krvavimi nastopi proti stavkajočim delavcem je buržoazija pokazala, kako zna odkrito in grobo — ne samo prikrito in prefinjeno — braniti svoje razredne koristi. Oblast, policija in vojska so se pokazali kot zvesto orodje buržoazije v boju z nepokornim mezdnim delavcem. Buržoazija je z vsemi sredstvi branila svoj razredni položaj in koristi. To se je pokazalo ne le v velikem tekstilnem štrajku Slovenije, marveč že prej, ob salvah proti železničarjem na Zaloški cesti v Ljubljani, ob pohodu Orjune v Trbovljah. Tako pri

stih delovnega ljudstva. Delavsko in družbeno samoupravljanje pa vedno bolj poudarja in dejansko povečuje vlogo delavca — proizvajalca. Se več! Od delavca — proizvajalca in od organov delavskega samoupravljanja je odvisno, kako hitro bomo napredovali v povečanju naše gospodarske moči pri vzpostavljanju novih družbenih odnosov med ljudmi. Pri tem ne gre le za fizične napore v proizvodnji, marveč za popolno družbeno in politično odgovornost za celotno gospodarstvo, za smer razvoja, za njegove rezultate.

Delavski razred je postal iz razreda mezdnih sužnjev razred gospodarjev in nosilec oblasti. Odgovornosti in vloga delavskega razreda so danes celo večje, kot jo more on subjektivno odigravati in obvladati. Doseženi re-

takšnega standarda, kot je n. pr. v Nemčiji ali ZDA. To protislovje je dejstvo. Vemo tudi zakaj obstoji in da je prehodnega značaja. Gospodarsko zaostalost se ne da odpraviti le z naprednimi družbenimi odnosi in čez noč. Zato postaja vedno bolj odločilno, da socialističnim družbenim odnosom primerno razvijamo organiziranost proizvodnje in delovno storilnost posameznika. V tem je rešitev omenjenega protislovja.

V predvojnem delavskem gibanju, v revoluciji in v uspehih poveljne graditve smo z revolucionarnim poletom zmagovali in reševali tudi najtežje naloge samo takrat, ko so jih delovni ljudje sprejeli kot svojo stvar, kot del ostvaritve revolucionarnih ciljev in kot pot za ustvaritev boljše prihodnosti. Doseganje nadaljnjih uspehov v našem gospodarskem razvoju v novih pogojih, naši delovni ljudje še niso sprejeli za svojo revolucionarno nalogo. Smo še na stopnji, ko lahko le na primeru najnaprednejših delovnih kolektivov in organizacij prepričamo ostale delovne ljudi o pravilnosti in učinkovitosti pokazane poti. Lahko rečemo, da naš delovni človek sicer že razume načela tako imenovane nove gospodarske politike, v praksi pa še nismo dosegli odločilnega uspeha.

Delovni ljudje res nimajo nobenega vzroka, da ne bi verjeli v Zvezo komunistov, da ima prav, ko usmerja to pot in vzpodbuja k odločilnejšemu izvrševanju teh nalog. Saj je KPJ in ZK že sto in tisočkrat dokazala, da je zvesta vsem interesom delovnega ljudstva. Razumljivo pa je, da je sedaj naš delovni človek kot delavec — proizvajalec pred doslej najtežjo nalogo: samega sebe, vrednost in ceno lastnega dela, se mora naučiti nepristransko meriti z družbenimi merili. Interes upravljalca se mora vskladiti z interesom proizvajalca. S tem bo odstranjen drugi vzrok, ki pogoja prej omenjeno protislovje.

Delavski razred danes, kakor tudi v svoji revolucionarni preteklosti, zna ceniti svoj boj in pridobitve socialistične revolucije v Jugoslaviji. Veruje prav tako, kot vedno doslej, v nove uspehe, v svojo komunistično prihodnost in se za to perspektivo tudi bori in trudi. Njegov najzavednejši del pa mora tudi v prihodnje, tako kot to vedno že sedaj, voditi in se boriti za izvršitev nalog, ki bodo pomagale k procvitu socialistične družbe.

„Še vedno pa velja danes, kot je veljalo pred 20 leti: da je potrebna za družbeni napredek in nove stvaritve predvsem revolucionarna sila delavskega razreda, njegova pobuda in ustvarjalnost.“
(Zbornik o stavki 1956)

nas! Še bolj pa ob velikih krvoprelitjih in bojih v Nemčiji, Avstriji in Španiji pred nastopom fašizma.

Iz meznega boja med delavci in kapitalisti je rasel spor med vsemi delovnimi ljudmi in buržoazijo. Na tej osnovi se je ustvarjala enotnost delovnega ljudstva, ki je zato toliko lažje in uspešneje vodilo borbo proti samovoljni buržoaziji za oblast, ki naj bi končno prišla v roke delovnega ljudstva. Buržoazija se je prvič v zgodovini znašla v manjšini in je bila postavljena v vlogo obtoženca. Medtem pa se je delovno ljudstvo prvič v zgodovini postavilo na lastne noge, otreslo se je zgodovinske odvisnosti in nesamostojnosti v odnosu do buržoazije. Industrijsko delavstvo je stopilo s svojimi revolucionarnimi nastopi na čelo delovnih množic. Komunistična partija Jugoslavije, ki je v tem desetletju zrasla prav iz vrst industrijskega delavstva, je postala predstavnik delovnih množic in njihov voditelj. Ta čas, z vsemi dogodki, ki jih je prinesel, je premaknil tečaje, na katerih je slonela buržoazna družba. Zapečaten je bila njena usoda in dokončno so se rodile nove sile, ki so zrelo in odločno zastopale koristi vseh delovnih ljudi in celo vsega naroda in države. Zato je tudi razumljivo, da tovariši, ki so doživeli ta čas, ki so vodili te boje, še danes ob različnih priložnostih govore s takim navdušenjem, ljubeznijo in ponosom o teh res svetlih trenutkih naše zgodovine.

Še bolj vidna in priznana je vloga delavca in vsega delavskega razreda v NOB, še posebej pa po zmagi revolucije, v obdobju graditve gospodarstva, oblasti in družbenih odnosov na podlagi delovnega in družbenega samoupravljanja. Organi upravljanja vseh vrst, večina upravnega aparata in vodstev političnih organizacij, so sestavljeni iz delavstva in iz vseh pla-

zultat in sadovi dela so še premajhni, da bi delavec lahko v celoti čutil objektivni družbeni položaj, ki ga ima in ga zato ne izkorišča v polni meri.

Danes ni več vprašanje, kdo je gospodar v hiši. Moti le dejstvo, da delovni človek relativno mnogo manj dobi, kot potrebuje. Pred njim pa je le ena rešitev: le boljše delo lahko prinese več dobrin in večje dohodke. Nikogar ni več, ki bi jemal sadove njegovega dela. Problem je samo v tem, da teh sadov ni dovolj, da mnogokrat sami pozabimo skrbeti zase. Mnogokrat so nam ljubši novi zidovi, novi stroji v tovarnah, kot pa življenjsko važne in potrebne stvari za izboljšanje vsakdanjega življenja delavca. Mnogokrat dopustimo, da se uveljavijo težnje, ki vodijo proč od rešitve teh problemov.

Širše področje družbene graditve in še vedno nerazvite proizvodne sile in nizka delovna storilnost, ki močno zaostaja za potrebami gospodarstva, to so vzroki za sedanjí položaj delovnega človeka, ki na videz ne izgleda tak, kot v resnici je. Če se danes govorí o povečanju delovne storilnosti — in v tej zvezi tudi ukrepa — potem tega ne moremo pojmovati kot kratenje delavskih pravic, marveč kot ustvarjanje pogojev za njih polno realizacijo. Večja delovna storilnost na podlagi boljše organizacije dela, varčevanja, zmanjševanja delovne sile, plačevanja po delovnem učinku itd. se dostikrat prikazuje kot stvar, ki ni v interesu delavca, kljub temu, da lahko le po tej poti napravimo za delavca več, kot ima sedaj.

Res je, da smo priče velikemu in za površnega ter politično kratkovidnega opazovalca nerazumljivemu protislovju: da kljub temu, da imamo socialistični družbeni sistem z delavskim in družbenim samoupravljanjem, popolno oblastjo delovnega ljudstva, ne moremo zagotoviti v vseh ozirih

REVOLUCIONARNOST
Franc Leskošek - Luka, član Izvršnega komiteja CK ZKJ, je bil glavni organizator stavke tekstilnih delavcev Slovenije v letu 1936.

Delovni kolektivi v počastitev 20. obletnice stavke slovenskih tekstilcev

Začele so se svečanosti v Kranju

Svečanosti v počastitev velike tekstilne stavke slovenskih tekstilcev se nadaljujejo. V teh dneh bodo delovni kolektivi, kjer so delavci stavkali pred 20 leti, odkrili spominske plošče.

V „Iskri“

Kranj, 10. septembra.

Prvi so pričeli danes v »Iskri«. Dopolne so se člani delavskega sveta, s predsednikom tov. Tonetom Seljakom, zbrali na seji Sveta. Član kolektiva, Janko Bertonec, ki se je udeležil tedaj stavke in je še danes zaposlen v podjetju, je odkril spominsko ploščo. Plošča z napisom: »Sirena naše tovarne je 20. avgusta dala znak za začetek velike tekstilne stavke Slovenije«, bo spominjala še pozne rodove na ta veliki dogodek. Proslavi so dali še bolj praznično lice moški pevski zbor Fr. Prešeren iz Kranja, Gorenjski kvintet, Godba na pihalu DPD »Svoboda«-center ter B. Dežman z odlomkom Cankarjeve črtice.

Za tem je predsednik sindikata Jaka Vehovec povabil vse, ki so se tedaj udeležili stavke, na zakusko. V prijetnem razgovoru so se delavci spominjali tistih dogodkov. Iz njihovih resnih obrazov je odseval ponos in zadovoljstvo. Ivanka in Zora sta imeli dosti povedati, čeprav sta že mnogo pozabili. Spominjali so se Tomince, Siferje, Papeža in drugih, ki so največ delali pri organizaciji stavke. Vsi ti, ki se jih je tokrat zbralo okoli 50, so danes že okoli 30 let v podjetju. Med tem časom se je že marsikaj spre-

menilo. Vendar tistih 6 tednov, ko so živeli noč in dan v tovarnah, tistega pričakovanja, kaj bo jutri, nasilnega izгона, krepkih udarcev, gumljevk in solzinih bomb ne bodo pozabili; tako so pripovedovali tovariši Langerholc, Taler, Novak in drugi. Viktor Taler je bil od leta 1936 do 1940 brez stalne zaposlitve, kajti: »Kadar si imel v knjižnici »črno piko«, si zamaž iskal dela.«

V „Tiskanini“

Kranj, 11. septembra.

Svečanemu odkritju spominske plošče v »Tiskanini« so danes, razen številnih članov delovnega kolektiva, prisostvovali tudi podpredsednik OLO Kranj, Ivan Bertonec — Johan in sekretar občinskega odbora SZDL Kranj, Martin Košir. Praznovanje je motil dež. Ploščo pred vhom v novo poslopje je odkril predsednik upravnega odbora Mirko Nadiževc in jo izročil v varstvo sindikalni podružnici »Tiskanine«. Spominjal se je vseh stavkajočih in njihove hrabre soborke Rezke Dragarjeve. Po stavki je bilo v »Tiskanini«, kljub obljubam, da bodo vsi delavci dobili zaposlitev, odpuščenih 111 delavcev. »Hudo je bilo tedaj,« je pripovedoval vsem zbranim delavcem Valentin Nadižar, »bil sem delavski zaupnik in neprijeten je bil občutek, ko so se delavci stalno pritoževali zaradi težkega ekonomskega položaja. Tudi vabljiva obljuba direktorja Sinovca, ki mi je hotel dati 50.000 dinarjev, samo če zapustim stavkajoče in tovarno, me ni premotila. Ostal sem zvest svojí ideji.«

Pred tem pa je predsednica delavskega sveta, Marija Strajnarjeva, otvorila praznovanje s slavnostno sejo delavskega sveta. Kolektiv jo nagradil tudi vse tiste, ki so sodelovali v stavki.

V „Inteksu“

Kranj, 12. septembra.

V tovarni »Inteks« je bila danes popoldne slavnostna seja delavskega sveta, na kateri je predsednik DS tovariš Rakovec na kratko orisal razvoj stavkovnega gibanja v podjetju pred 20. leti. Sprejet je bil sklep, da bo podjetje iz dobčka kupilo nov avtobus, s katerim se bodo delavci lahko vozili na izlete in letni dopust.

Ob 2. uri, ko sta se zbrali na dvorišču pred upravnim poslopjem popoldanska in popoldanska izmena, je bila odkrita marmorna plošča v spomin na uporno dneve tekstilnih delavcev. Sodelovala je tudi kranjska godba ter pevski zbor »France Prešeren«.

STAVKAJOCIM V SPOMIN
V »Iskri« se je svečanosti udeležila velika množica ljudi. Ploščo je odkril član kolektiva Janko Bertonec

Po partizanskih poteh v Kumrovec

Priprave za partizanski pohod in IV. zlet Zdrženja tabornikov v Kumrovcu so bile zaključene.

Cilj prvega dne pohoda je bil trg Kozje. Ko se je dolga vrsta tabornikov raztegnila, si lahko videl, koliko nas je.

Popoldan smo prispeli v Raštanj, kjer kopolje premoč. Popoldan se je že nagibal k večeru, ko smo bili še daleč od Kozje.

Pred trgov smo se postavili v vrsto in vkorakali v Kozje, kjer so bili na glavnem trgu že postrojeni udeleženci XIV. divizije in primorskega odreda.

Odhli smo proti Trepič in se ustavili pri hiši Karla Kolara, stricu tov. Tita.

Triglav : Partizan Domžale 54:51 (23:17)

V nedeljo je bila v Kranju prvenstvena košarkarska tekma I. slovenske lige med Partizanom iz Domžal in domačim Triglavom.

Delo Ljudske tehnike na Golniku

Novoustanovljeno Društvo ljudske tehnike na Golniku je v nedeljo pridelilo v počastitev 10. obletnice ljudske tehnike, 100-letnice rojstva Nikole Tesle in 20-letnice velike tekstilne stavke Slovenije obsežen program.

Dopolodne je bilo tekmovanje motoristov, biciklistov, pionirjev in pionirk, ki so tekmovali na skirojih.

Jeseniški šahisti uspešni

Pred dnevi je bil na Jesenicah zaključen šahovski turnir z 12 udeleženci, na katerem je dosegel: 1. mesto Krajnik (10,5), 2. Lakota (9,5), 3. Simonovič (8,5) in 4. Speh (8,5).

Ali bo prišlo na Jesenicah do preseljevanja?

Čuden naslov in vendar opravičen. Kaj takega se na Jesenicah res utegne zgoditi. Pred seboj imam namreč dopis jeseniške železarnice, ki ga je ta poslala stanovanjski komisiji pri Občinskem ljudskem odboru.

jih izselili iz stanovanj. Med njimi je 24 upokojencev, ki so prenehali delovno razmerje z Zelezarno.

Prilagamo vam tudi spisnik naših upokojencev ter vam predlagamo, da v kolikor kdo od ožjega sorodstva stanuje z njimi skupaj in dela v kolektivu, naj se stanovanje prepíše na dotičnega, če pa ni nobeden zaposlen, potem rešujete kakor je navedeno zgoraj.

Komentar k temu skoraj ni potreben. Ker pa se nad takšnim odnosom podjetja do nekdanjih uslužbencev

Strokovni tečaj Ljudske univerze na Jesenicah

Zadnja leta je organizirala Ljudska univerza Jesenice strojepisni in steno-grafski tečaj ter tečaj nemškega, angleškega in francoskega jezika.

Iz stavke lesnih delavcev v Loki

Na račun bede je koval bogastvo

Podjetnik Dolenc se ni ogibal podlih ovadb in postopkov, samo da bi nagrabil čim več premoženja

Istočasno ko so v letu 1936. stavkali slovenski tekstilci, so stavkali tudi delavci lesnih podjetij Dolenc in Heinrichar v Skofiji Loki.

Dolenc je na vse načine hotel prisiliti delavce, da prenehajo stavkati. Pri tem se ni ogibal niti najbolj podlih postopkov. Pri srezkem načelstvu in na žandarmeriji je ova- jal ljudi in hujškal oblast, naj pozapro najrevolucionarnejše delavce.

Tako navaja med drugim Dolenc v prijavi (kot je imenoval on ovadbe delavcev) z dne 18. avgusta naslednje: »Delavci so izjavili, da ne pustite nikogar naprej in se nato vlegli pred vrata Miklavc Janez in Carman Marija, ostali pa so posedli pred vrata in tako pod različni psovkami in groz- njami preprečili vohod na skladišče.

zgraža sleherni občan, četudi ni prizadet, mislim da je prav, če zapišem nekaj vrstic več.

Predvsem se mi zdi ta ukrep popolnoma asocialen in družbeno škodljiv ter bi ga lahko mirno primerjal z odnosni kapitalistov do delavcev v stari Jugoslaviji in še prej.

Danes, v socialistični družbeni ureditvi pa bi do česa podobnega ne smelo priti. To bi morali upoštevati v prvi vrsti ljudje, ki veljajo za politično precej razgledane in ki so zaposleni na odgovornih mestih.

Kako daleč pa je v tem pogledu kulturno - umetniško društvo »Valentin Kokalj« Visoko? — To društvo ima za tako veliko vas kot je Visoko, kar precej članov, ki z verno sodelujejo zlasti v dramski sekciji (kar je značilno za podeželska društva; drugim sekcijam navadno primanjkuje vodilni kader).

Razen izobraževalnega dela je bila v tem društvu v pretekli sezoni razgibana tudi gradbena dejavnost. V zadnjem domu, kjer ima to društvo svoje prostore, so dogradili sobe pod odrom. Te prostore so dogradili delo-

ma s prostovoljnim delom, priskočila pa jim je na pomoč tudi Zveza prosvetnih društev. Zal so te sobe še nepremljene. Tudi knjižnica, ki je v teh neustreznih in neopremljenih prostorih, dobro uspeva. Ima kar precej zvestih bralcev, zlasti med mladino.

Inozemska pomoč v živilih

Jugoslovanski Rdeči križ prejme od amer. naroda ZDA preko Svetovnega sveta cerkva in Luteranske svetovne pomoči večjo količino živil.

Prvi transport živil je prispel na Reko 12. t. m. Pomoč bo prihajala postopoma in Ekspozitura Centralnega odbora JRK na Reki bo odpremljala vagonke pošiljke okrajnim odborom Rdečega križa, manjše pošiljke pa preko Glavnega odbora RKS.

Za pravilno razdeljevanje to pomoči so ustanovljeni pri Glavnem odboru RKS ter pri okrajnih in občinskih odborih RKS koordinacijski odbori za razdeljevanje živil.

Pomoč je brezplačna. Tudi prevoz po železnici od Reke do občinskih odborov RK, ki so ob železnici, je brezplačen.

Pomoč je brezplačna. Tudi prevoz po železnici od Reke do občinskih odborov RK, ki so ob železnici, je brezplačen. Plačati so mora zavarovanje po železnici, tovarni listi in pretovarjanje.

J. PODOBNIK

Sezona je pred durmi

Nekaj misli o delu KUD »Valentin Kokalj« Visoko

Zanikrnost na železniški postaji v Mojstrani

V Gornjesavski dolini sta Mojstrana in Kranjska gora najvažnejši železniški postaji, zlasti za turizem. Medtem ko ima Kranjska gora več letoviščarjev, je Mojstrana važna z ozirom na izstopanje številnih turistov — domačin in tujih.

morajo zategadelj iskati »zavetje« v prosti naravi. Ali železniška uprava nima sredstev, da bi dala popraviti motorno črpalko za vodo, ki je pokvarjena? — Tudi številni prebivalci Mojstrane in okolice, ki se vozimo na Jesenice na delo, imamo pravico do pitne vode in do higiensko uredenega stranišča na naši železniški postaji, zato upamo, da se popravilo, odnosno nabava novega motorja, ne bo zavlekla v nedogled. Mojstrančan

Del objekta podjetja LIP »Jelovica« v Skofiji Loki

zakona ter da se takoj aretirajo in za- pro največji nasilneži, ki so zagrešili že največ nasilja in deliktov, to so: Carman Marija, Jurman Marija, Sešek Ivana, Homan Gašperja in Bertonec Andreja.

Ob 13-50 20. avgusta 1936 so sirene naznanile splošno stavko tekstilnih delavcev - 16. septembra so nasilno izgnali delavce iz tovarn - Šele po 34 dneh je bila podpisana kolektivna pogodba - Iz Jugobruna je bilo odpuščenih nad 100 delavcev - Ustanovitev Tekstilne zadruga z o. j. v Otočah

Pest, ki smo dvignili jo, je obrodila sad...

To pot začnimo pri strehi namesto pri temeljih. Torej — »TISKANINA«, TOVARNA TISKANEGA BLAGA V KRANJU V LETU 1956.

Podjetje, ki ga že šesto leto upravlja delovni kolektiv. V tem času so s svojim delom dosegli že lepe uspehe. Takoj po vojni je bilo v »Tiskanini« zaposlenih okoli 500 ljudi, v letu 1947 je število naraslo na 2080 in v letu 1949 celo na 2352. V poznejših letih je število padalo (letos 1979), ne da bi se pri tem zmanjšala proizvodnja. Torej je šlo vse na račun dviga storilnosti.

IMENA LJUDI, KI SO BILI V JUGOBRUNI NAJBOLJ AKTIVNI:

Pristov, Tronkar, Pavc, Zubčič, Papež, Teran, Nadižovec, Resman, Pipan, Sešek, Benedik, Dragarjeva, Gregorij, Hočevar, Japelj, Mesarko Rudi in Vinko, Kosmač in mnogi drugi, brez katerih stavka prav gotovo ne bi uspela.

Plan, ki je iz leta v leto višji, podjetje presega povprečno za 1 do 2% (razen v letih 1950 in 1951). Če pa vzamemo za osnovo leto 1947 je bil lani proizvodni plan presežen za 28%. Seveda taka primerjava ni najbolj pravilna niti najboljša, kajti v teh letih se je znatno spremenil asortiment; izdelovali so prišli finejše proizvode, blago boljše kakovosti, kar vsekakor vpliva na končni letni proizvodni uspeh. Medtem ko so leta 1950 proizvajali predvsem surove tkanine, so po tem letu preusmerili proizvodnjo v pretežni meri na tiskano blago.

Z dograditvijo novih prostorov pa je proizvodnja tiskanega blaga, glede na ostala leta, narasla za okoli 30%. V pretežni meri so stroji že visoko amortizirani, kar vsekakor ni brez kvarnih posledic za celotno proizvodnjo. Ker so nekateri stroji že doslužili in če pri tem upoštevamo še neustrezne prostore, se pojavljajo v nekaterih obratih ozka proizvodna grla. Tako predilnica krije le dve tretjini potreb preje, medtem ko morajo preostalo prejo še vedno kupovati drugod. Prav tako oplemenilnica; če teče delo v treh izmenah, izgotovi le 80% tkalniške produkcije in šele, če slednja dela le v dveh izmenah. Ozko grlo se pojavlja tudi v apreturi itd.

»TISKANINA« NA TUJIH TRŽIŠČIH

V tem času si je »Tiskanina« osvojila razen domačega tudi inozemsko tržišče. Največji izvoz, okoli polovice svoje proizvodnje, je dosegla v letu 1945.

Danes pa je glede na stagnacijo zunanega trga, vedno večje zahteve po kvaliteti in ostri konkurenci, padel odstotek na okoli 30. Tako izvažajo sedaj največ v Arabijo, Indijo, na Kitajsko, v nekatere države severne Afrike in razen Vzhodnim državam tudi nekaterim odjemalcem Zahoda.

SE NEKAJ BESED O MLADIH DELAVCIH

Od vseh zaposlenih je danes v podjetju približno ena tretjina mladih delavcev in delavk. Nekaj mladincev je na vprašanje, kako dela mladina v organizacijah, rekli: »Čeprav je nekako ena tretjina mladih ljudi v mladinski organizaciji, smo prebili led. V delavskem svetu je 22 mladinskih delavcev. Danes ve vsakdo v »Tiskanini«, da obstaja tudi pri nas mladinska or-

ganizacija, da lahko tudi mlad človek razpravlja o uspehih in neuspehih celotnega kolektiva.

SLEPARJENJE NE USPEVA DOLGO IN »JUGOBRUNA« V LETU 1928...

Točnih podatkov o dejanskem nastanku »Jugobruna« danes ni v arhivu. Tovarna je nastajala v letih 1927 do 1929, leta 1928, pa je začela obratovati tkalnica in je dejansko to leto, leto ustanovitve »Jugobruna«.

KAJ BI SE ZAVLAČEVALI!

Začeli so s pripravami na stavko, vendar jih je takratna Delavska zbornica opozorila, naj še počakajo, ker se pripravljajo enoten predlog kolektivne pogodbe za vse tekstilne delavce. Sklicali so bili tudi sestanek pri »Šestici« v Ljubljani, kjer je bil tudi predsednik delavske strokovne komisije Leskošek, vendar brez uspeha. Leskošek in delavski zastopniki so bili mnenja, da je stanje godno, da je delavstvo

organiziran in da so ti opredeljeni na to ali ono stran.

Toda — ob dogovorjenem času so bili vsi na mestih. Izgnali so iz tovarne vodilne uslužbenice in nekatere delavce ter zasedli vse prostore. Določen je bil stavkovni odbor, ki je prevzel vodstvo, delavski zastopniki pa so bili imenovani za posredovalce med delavci in upravo tovarne. Opravljena so bila takoj vsa potrebna dela, tako da je bil v tovarni največji red. Na

SOLZILNE BOMBE IN GUMIJEVKE SO JIH IZGNALE

16. septembra zjutraj je sirena v »Jugočeški« opozorila na spremembo. Tovarniška vrata v »Jugobruni« niso mogla vzdržati nasilja žandarjev in policije. Iz »Jugočeške« so se zaslizale eksplozije bomb. Nastopila je kratka negotovost. Toda... Zapele so gumijevke, pijani žandarji in policaji so udrihali vseppek, oglasili so se strelj — nečloveškega divjanja ni bilo konca, dokler ni bil izgnan zadnji delavec. Kljub temu pa so delavci stavko nadaljevali izven tovarne, opravili so le nekatera najnujnejša dela in šele 23. septembra, torej po 34 dneh, je bila

Današnja »Tiskanina« — pred vojno »Jugobruna«. Veliko poslopje v ospredju — oplemenilnica — je bilo zgrajeno po vojni

Kako je »Jugobruna« pravzaprav nastala? Njen prvi lastnik in investitor je bil Ceh František Bruno. Ker pa je po tedanjih predpisih moralo biti v njegovi delniški družbi tudi nekaj Jugoslovanov, je formalno vključil tudi Franceta Sirca iz Kranja, medtem ko so bili v upravnem vodstvu le njegovi sorodniki. Ceh Nersvada je svoje ravnateljsko mesto kmalu prepustil Josipu Sinovcu (sorodniku lastnika), ki je ravnateljeval vse do konca vojne. Ta je bil znan po svoji pretkanosti, hinavskemu priganjaštvu in nasilju nad delavstvom.

POČASI SE JE KUHALO

Delavci so spoznavali, da so vse besede laž. Morali so večkrat delati tudi preko delovnega časa, čeprav je bil že sam delovnik dolg, predolg. V tiskarni je bil uveden 10-urni, v nekaterih drugih obratih pa celo 12-urni delavnik; povprečna urna postavka je znašala 2,40 dinarjev. Delovni pogoji so bili izredno slabi, delavci niso bili zaščiteni, vendar pa vse to delavcev ni smelo motiti pri delu, kajti stalni plačani priganjači so dobro opravljali svoje delo. — Brezposelnih je bilo namreč vedno dovolj...

Od časa do časa so sicer v posameznih oddelkih izbruhale razne akcije (stavka barvarjev), ki pa so se zaradi nezadostne organiziranosti končale v škodo delavstva.

dovolj pripravljeno, lažnih obljub je že davno dovolj in zato

SO ZATULILE SIRENE

20. avgusta 1936 ob 13.50. uri in naznanile pričetek stavke. Tedanji oblastniki so bili toliko bolj začudeni, ker so vedeli, da del delavstva ni

vsakodnevnih sestankih so zasledovali potek razgovorov uprave in zbornice. Ti so vedno znova zahtevali, naj delavci zapustijo tovarno, vendar tudi zahteva bana in okrajnega komisarja ni zadostovala. Nasprotno — stavka, joče so njihove besede še bolj vzpodbujale k uresničitvi svojih ciljev.

Kratke zgodbe velikih dogodkov

KOLIKO JIH JE! Vsakdo, ki ga danes vprašaš o tistih dneh hitro odgovori, da ve le še delec vsega — toda kadar prične, ne utihne tako kmalu.

Dobro se spominam, je pripovedovala Francka Kavčičeva, kako smo nekoč po daljšem času (med stavko smo bili namreč vseskozi na svojih delovnih mestih), odprli vrata in gledali, koliko je med nami stavkokazov. Trije so res odšli, za njimi pa so ob velikem vpitju in hrušču leteli najrazličnejši predmeti.

TUDI SREZKI NACELNIK je nekoč skušal priti v tovarno in se skušal pogajati, naj takoj zapustimo tovarno. Rezka Dragarjeva mu je že tako pri vratih povedala, da naprej ne more, ker je od tu dalje naše. Moral se je umakniti.

IN TISTI NAJVEČJI dogodek, ki je upravo podjetja najbolj prizadel, pripoveduje Edv. Resman. Ko je sirena naznanila pričetek stavke, je bilo v razredčenj solni kislini za okoli 2 milijona dinarjev blaga, na tovarniškem tiru je stalo 7 vagonov drv in premoga. Srezko načelstvo je odločno

zahtevalo, da se dovoli odprema vagonov; uprava je na vse mogoče načine poskušala, da bi rešila blago iz solne kisline. Ponudila je celo prispevek 45.000 dinarjev v tako imenovani pariski fond. Toda zaman. Na nekem zboru je sicer upravi in okrajnemu načelstvu uspelo doseči na mojo intervencijo sporazum. Zato so takoj poslali v »Jugobruno« stroj, da bi odpeljal vagon.

TODA... Na tiri pred lokomotivo so se vlegle delavke. Strojevodji je uspelo ustaviti stroj le nekaj metrov pred ležečimi delavkami. Izstopil je ves bled, preplašen in hkrati presenečen: »Tako je prav, dobro se držite!« Tudi ta uspeh je močno vplival na upravo in okrajno načelstvo, saj niso pričakovali, da so delavci tako enotni in močni.

In še in še bi lahko pripovedovali kratke zgodbe teh velikih dogodkov...

TAKOLE SO ZAČELI

V baraki v Stražišču so bili prvi začetki Tekstilne zadruga z o. j., ki se je kasneje preselila v Otoče

V DELAVNICI V STRAŽIŠČU

Med delavci na sliki: Ivan Tominec, Valentin Teran, Ana Avbelj, Marija Mole, Vinko Sifrer, Jože Pogačnik

OB 20. OBLETNICI TEKSTILNE STAVKE V SLOVENIJI

pošiljajo borbene pozdrave vsem delovnim ljudem, podjetja:

<p>Predilnica volne NAKLO</p>	<p>Trgovsko podjetje <i>„Vina“ - Kranj</i></p>	<p>Industrijsko podjetje „KOVINAR“ - KRANJ</p>	<p>PODJETJE <i>„Roleta“</i> KRANJ</p>
<p>Predilnica volne BEGUNJE</p>	<p>Trgovsko podjetje „KURIVO“ KRANJ ★</p>	<p>Zadružna mlekarna Kranj - Čirče Obvešča tudi vse interesente, da je začela proizvajati kvalitetni kazein</p>	<p>★ „Zvezda“ Kranj</p>
<p>Tovarna čipk in vezenin BLLED</p>	<p>Tesarsko in mizarsko podjetje M O S T E pri Komendi</p>	<p>KMETIJSKA ZADRUGA MEDVODE</p>	<p>TOVARNA „TESNILKA“ MEDVODE</p>
<p>Potrošniki, poslužujte se izdelkov Tovarne pletenin, rokavic in konfekcije Kranj, ki vam nudi kakovostne izdelke raznih vrst pletenin, moškega perila ter rokavic. Naš cilj je dobra kvaliteta, konkurenčne cene in zadovoljitev potrošnikov.</p> <p>Ob praznovanju 20. obletnice stavke tekstilnih delavcev v Kranju, čestita delovni kolektiv</p> <p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">konfekcije Kranj</p> <p>Industrija pletenin, rokavic in</p>		<p><i>Gorenjska oblačilnica</i> <i>Kranj</i> pošilja borbene pozdrave ter se svojim odjemalcem še nadalje priporoča</p>	<p>TRGOVSKO PODJETJE K R A N J</p>
<p>INDUSTRIJA OBUTVE „PLANIKA“ KRANJ</p> <p>pošilja ob 20-letnici tekstilne stavke delavskemu razredu borbene pozdrave! Nadaljujmo z izgradnjo socializma na svetlih tradicijah borb delavskega razreda! Priporočamo našo kvalitetno obutev vsem svojim odjemalcem</p>		<p>Borbene pozdrave pošilja Okrajni ter Občinski sindikalni svet v Kranju</p>	<p>Tekstilna tovarna MEDVODE</p>
<p>Zavedajoč se velikih dogodkov pred 20 leti, ko je moralo delovno ljudstvo s štrajki in upori uveljavljati svoje pravice pred kapitalističnimi izkoriščevalci, pozdravljamo vse udeležence proslave 20. obletnice velike tekstilne stavke v Kranju in jih pozivamo, da se tudi v izgradnji socializma bore za uresničenje velikih idej izbojevanih v revoluciji</p> <p>Kolektiv „Induplati“ Jarše</p>		<p>Na svetlih tradicijah delavskega razreda gradimo našo lepšo prihodnost</p> <p>Borbene pozdrave vsem delovnim ljudem širom Slovenije pošilja</p> <p>OKRAJNA ZADRUŽNA ZVEZA V KRANJU</p> <p>TAKO KOT SMO SE BORILI VČASIH ZA OSNOVNE DELAVSKE PRAVICE, SE BORIMO TUDI DANES ZA ČIM VEČJO PROIZVODNJO</p> <p>OB 20-LETNICI VELIKE TEKSTILNE STAVKE POŠILJAMO BORBENE POZDRAVE VSEM DELAVSKEMU RAZREDU SLOVENIJE!</p> <p>Lesno-industrijsko podjetje „Jelovica“ Škofja Loka</p>	

MARIBORSKA TEKSTILNA TOVARNA - MARIBOR

Predilnice, tkalnice, barvarne, tiskarna in apreture

Proizvaja: Bombažno prejo, sukance za šivanje in vezenje, hlačvino, klote, bombažne in umetnosvilene podloge, flanele, popeline za srajce in pidžame, tiskanine iz bombaža in stanične volne ter druge modne tkanine

Vse naše tkanine iz stanične volne ter tropikali so apretirane proti mečkanju in so opremljene s posebnimi zaščitnimi znaki, ki jamčijo za obstojnost apreture tudi po večkratnem pranju

Izvaša: sukance za šivanje, klote, svilene serže, popeline, cefirje ter tiskanine za moško perilo in ženske obleke

Uvaža: surovine, barve, kemikalije, utenzilije itd.

Vsi naši izdelki so znani po izredno dobri kvaliteti in nizkih cenah

POŠTNI PREDAL 9   BRZOJAVNI NASLOV: TEKSTILTVOR
TELEFON 40-11   NB PODRUŽNICA MARIBOR
TELEX 633 17   ST. 640-T-150

POGLED NA SREDIŠČE MARIBORA

Ob 20. obletnici stavke

TEKSTILNIH DELAVCEV

**Pošilja borbene
pozdrave
vsem
delovnim
ljudem**

KOLEKTIV
»ISKRA«
K R A N J

Člani kolektiva »Iskra«, kateri so sodelovali v tekstilni stavki